

El test de la família:

nens, dibuixos i sentiments.

Índex

0. Introducció	1
1. Introducció a la psicologia	3
1.1 Definició i origen	3
1.2 Àmbits de la psicologia	5
2. Els tests psicològics	7
2.1 Definició	7
2.2 Origen	9
2.3 Classificació dels tests	10
2.3.1 Tests psicomètrics	10
2.3.2 Tests projectius	11
3. La psicologia infantil	14
3.1 Introducció	14
3.2 Els tests infantils	16
4. Estudi i anàlisi del test de la família	18
4.1 Definició	18
4.2 Origen	19
4.3 Tècnica	20
4.4 Com interpretar el test de la família	21
4.4.1 Pla gràfic	21
4.4.2 Pla de les estructures formals	22
4.4.3 Pla del contingut	23
4.3.4 Pauta per interpretar un dibuix	27
5. Treball de camp	34
5.1 Entrevista Modest Padrós (psicòleg)	34
5.2 Introducció	37
5.3 Gràfics	39
6. Conclusions	45
7. Webgrafia	47
8. Annex (fora del treball)	

0. Introducció

Des del primer moment que em van parlar sobre el treball de recerca vaig creure que seria una bona opció estudiar algun aspecte de la psicologia infantil. En concret, he volgut endinsar-me en els tests psicològics, m'interessa comprovar com s'extreu informació dels dibuixos infantils, especialment el de la família ja que parteixo de la base de que un nen no sempre sap verbalitzar els seus problemes i vull conèixer com l'especialista sap preveure i detectar el problema del nen.

La **hipòtesi** plantejada d'aquest treball és que els dibuixos dels nens expressen la seva vida emocional i, per tant, es converteix en una bona eina per conèixer els seus problemes i poder-los ajudar segons la situació que es plantegi. Per això penso que hi ha d'haver diferències significatives entre els dibuixos dels nens immigrants i dels nens del país, ja que la seva cultura, el seu entorn social i el nivell econòmic és diferent.

Els **objectius** que es pretenen assolir amb la realització del treball són diversos, en primer lloc tenir nocions bàsiques de la psicologia i en concret de la psicologia infantil, ja que la meua part pràctica serà amb nens. En segon lloc conèixer els diferents tests psicològics i dins d'aquests saber en quin cas s'utilitzen els uns o altres, concretament vull aprofundir amb el test de la família i a partir d'ell intentar analitzar si hi ha diferències entre la relació que tenen els nens immigrants amb la seva família i els del país.

Quant a la **metodologia** emprada, cal destacar que varia en funció del bloc treballat. Primerament, per desenvolupar aquest projecte, començaré amb una part teòrica. En aquesta part, cercaré informació sobre la psicologia, en concret la psicologia infantil, estudiaré els diferents tests psicològics que existeixen, i amb el test de la família utilitzaré els mètodes necessaris per tal d'interpretar correctament els dibuixos infantils.

El segon bloc del treball és pràctic i es basarà en analitzar dibuixos de nens immigrants i del país sobre el mateix tema, la família, i a partir d'aquí, extreure'n unes conclusions.

Els **recursos** que utilitzaré per desenvolupar les dues tasques són diversos. Per poder fer possible aquest treball he de contactar amb el psicòleg Modest Padrós, el qual m'orientarà en la part pràctica i en la distribució del treball; també empraré informació d'Internet per cobrir la part teòrica. Per últim, cal destacar la importància dels dibuixos dels nens de P5 de l'Escola Joviat 2, eina imprescindible per la pràctica.

Finalment, m'agradaria tancar la introducció dient que començo la tasca amb molta il·lusió, ja que estic convençuda de que avui en dia la feina dels psicòlegs és fonamental i, encara que no ens ho sembli, els nens també necessiten de vegades una ajuda que no sempre poden donar els pares i que no sempre poden verbalitzar com un adult. Com diu Maria Montessori (1870-1952), "El futur dels nens depèn del present en què viuen"

1. Introducció a la psicologia

1.1 Definició i origen.

Podríem definir la psicologia com la ciència que estudia el comportament i els processos mentals de les persones. Té moltes arrels entre altres disciplines com la fisiologia, la sociologia, la medicina o la filosofia. Etimològicament, la paraula psicologia prové del grec, concretament de les arrels psico- i -logia, que signifiquen ànima i estudi, per tant, deduïm que la psicologia és l'estudi de l'ànima.

La psicologia té els seus orígens en alguns psicòlegs com Wilhelm Wundt, un fisiòleg considerat el primer psicòleg de tots i que va fundar el primer laboratori de psicologia l'any 1897 a Alemanya, concretament a Leipzig. També hi va tenir una influència important Ivan Pavlov, un fisiòleg que va iniciar l'estudi de l'aprenentatge, i Sigmund Freud, un metge austríac considerat el pare de la psicoanàlisi. Per últim, cal destacar la importància de Jean Piaget, un biòleg que es va dedicar a observar els infants. Al començament de tot, la psicologia va començar com la "ciència de la vida mental", ja que Wundt es va centrar en les sensacions interiors, els sentiments i els pensaments. Fins als anys vint del segle XX aquest concepte no va canviar.

Dels anys vint als seixanta es va començar a anomenar "ciència de la conducta observable", ja que va passar a basar-se únicament en l'observació dels comportaments externs de les persones. Per tant, es va deixar de banda l'estudi dels sentiments i pensaments perquè són aspectes que no es poden observar a simple vista. Durant la dècada dels anys seixanta la psicologia va passar a estudiar els processos mentals conscients i inconscients. Actualment, la psicologia és una disciplina que està en expansió sobretot als països occidentals. El camp d'investigació engloba una gran quantitat d'aspectes des de l'estudi de les cèl·lules fins al comportament humà.

És per això que la psicologia és complicada de definir. Sempre hi ha hagut una discussió sobre què és més important: les idees i els pensaments o les conductes observables.

Per tant, degut a aquestes dues vessants, la psicologia es va acabar definint com “ la ciència que estudia els processos mentals i la conducta”.

Depenent de la perspectiva amb què es miri, la conducta es pot interpretar de diverses maneres. Així doncs, la perspectiva biològica estudia els circuits cerebrals, la conductiva les expressions, la sociocultural estudia com varien els comportaments de les persones depenent de la seva cultura, etc. Mitjançant totes les perspectives podem complementar una opinió amb les altres per obtenir una sola perspectiva més ampla, com a resultat de la barreja de totes les perspectives. Per últim, podem concloure que la psicologia és com una barreja entre les ciències i les humanitats.

1.2 Els àmbits de la psicologia.

La psicologia té molts àmbits d'aplicació que, en total, podríem classificar en vuit, que estan exposats a continuació.

-Psicologia experimental: és una disciplina que es dedica a estudiar la metodologia científica de forma general i els mètodes d'investigació particularment. Considera que els aspectes psicològics poden ser estudiats a través de mètodes experimentals. Aquest tipus de psicòlegs treballen als laboratoris i, fins i tot, investiguen amb animals com les rates.

-Psicofisiologia: és una ciència relacionada amb l'estudi de la biologia. Es basa en la fisiologia dels processos psicològics. Els psicofisiòlegs relacionen els processos del cos i la conducta dels organismes. En aquest camp es treballa tant amb els animals com amb persones.

-Psicologia evolutiva: com el seu propi nom indica estudia els canvis i el desenvolupament de la conducta de les persones, des del període prenatal fins a l'etapa adulta. Aquests tipus de psicòlegs descriuen les característiques d'una de les fases del creixement, o sigui, la infància, l'adolescència, l'etapa adulta i la vellesa.

-Psicologia clínica: la psicologia clínica és la branca que s'encarrega de conceptes com l'avaluació, el diagnòstic, la investigació, el tractament, la rehabilitació i la prevenció dels problemes mentals que poden generar malestar. Estudia principalment el diagnòstic i la teràpia dels trastorns emotius i conductuals. A part de tractar les malalties mentals també tracta problemes de la conducta que poden ser causats per diferents aspectes com la inadaptació social, les depressions, etc. Cal dir que no només les persones amb trastorns acudeixen a les consultes dels psicòlegs clínics, sinó que també hi acudeixen persones amb qualsevol tipus de problema psicològic.

-Psicologia educativa: es basa en l'estudi dels problemes psicològics que tenen relació amb l'educació. Els psicòlegs que estan en aquest camp tenen feines molt diverses com avaluar les habilitats dels alumnes, mesurar el progrés educatiu, millorar les tècniques pedagògiques, crear programes especials per a alumnes superdotats o amb dificultats, tractar els problemes d'adaptació, orientar als alumnes sobre els estudis i la vida laboral, donar suport als pares, tractar problemes personals dels alumnes, tractar problemes d'aprenentatge o d'intel·ligència, etc.

-Psicologia social: aquest àmbit psicològic estudia les influències dels grups socials o dels mitjans de comunicació en els comportaments de les persones. També estudia els efectes de la publicitat, els prejudicis socials, l'origen social dels trastorns psicològics i les relacions que hi ha entre diferents grups de persones. La psicologia jurídica és una altra branca que s'ha acabat unint a la psicologia social. Aquests tipus de psicologia estudia les causes que fan que la gent transgredeixi les normes, la reincorporació a la societat, etc.

-Psicologia industrial o laboral: és una branca de la psicologia que estudia els aspectes del món industrial i laboral. Aquests psicòlegs tracten de millorar les quantitats i condicions dels treballadors per aconseguir un bon rendiment del treball individual i de grup. També estudien els problemes provocats pel treball i com aquests influeixen en la feina. Una altra tasca molt important és la selecció de personal. També s'encarreguen de crear equips de treball d'acord amb les característiques dels treballadors i assignar-los en les feines per les quals tenen més facilitat. Hi ha una subespecialitat anomenada psicologia publicitària, encarregada de les necessitats dels consumidors i les campanyes publicitàries.

-Psicologia esportiva: la psicologia dels esports s'aplica a l'aprenentatge i la pràctica del sport. Moltes esportistes contracten a aquests psicòlegs perquè els ajudin a aconseguir un millor rendiment, sobretot els esports individuals. Els psicòlegs es dediquen a preparar els esportistes perquè siguin capaços de vèncer la tensió.

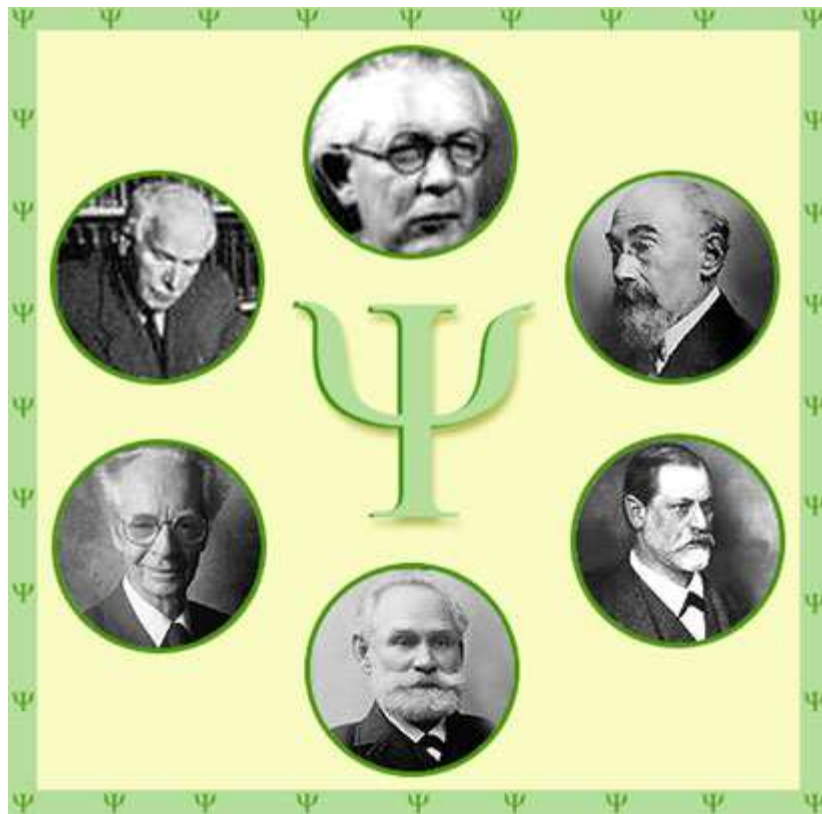
2.Els tests psicològics

2.1 Definició

Un test psicològic és una prova que es fa a un individu o a un grup de persones per calcular les seves aptituds mentals i emocionals i classificar-ho d'acord amb elles. Implica una tasca a complir idèntica per tots els individus que són examinats, en la que s'utilitza una tècnica concreta per l' associació correcta dels resultats obtinguts. Els tests tenen com a objectiu investigar l'estat i desenvolupament mental i emocional d'una persona, el seu grau de maduresa intel·lectual, cultural i social, els seus conflictes psíquics i tensions emocionals, etc. Existeixen una gran quantitat de tests que avaluen diferents facetes de la persona, com per exemple la seva intel·ligència, la personalitat, les aptituds, tests neuropsicològics, etc. També poden ser indicadors d'algunes psicologies que es poden patir (com per exemple la depressió, l'ansietat, la salut mental, etc.). Cal dir que els tests més utilitzats són els de la personalitat i els d'intel·ligència, però també n'hi ha moltes altres que mesuren tot tipus de tests diferents. Com a exemple hi ha el BAI (inventari d'ansietat de Beck) i el PSWQ (inventari de preocupació) que mesuren l'ansietat. També hi ha l'inventari d'obsessions i compulsions de Maudsley que mesura el trastorn obsessiu-compulsiu, el test d'alcoholisme de Munich, el test d'actituds Alimentàries (The eating attitude test, EAT) que detecta els trastorns alimentaris, entre moltes altres.

La branca de la psicologia on s'utilitzen més els tests és la psicologia clínica, on els psicòlegs els utilitzen per conèixer més al pacient, per preparar millor la teràpia, per conèixer l'existència d'un possible trastorn, etc. Tot i que aquest és l'àmbit on es fan servir més també s'utilitzen en altres com la psicologia educativa es solen passar tests d'intel·ligència per saber el nivell intel·lectual dels alumnes, els tipus d'educació que ha de rebre, etc. En el cas de la psicologia laboral s'utilitzen molt per a seleccionar el personal, per saber si una persona és adequada per un determinat treball o no.

Els tests sempre han d'estar interpretats i analitzats per un professional , per obtenir el millor resultat possible. N'hi ha alguns que tenen una mecànica molt senzilla i que el pot passar algú que no sigui psicòleg però, pel que fa a la interpretació, mai ho pot fer una persona no qualificada.

2.2 Origen

La necessitat de crear tests psicològics va néixer com a conseqüència de voler establir paràmetres o estadístiques considerats com a “normals” i per donar una resposta als problemes individuals. La paraula “test” es va fer servir per primera vegada l’any 1883 per Francis Galton, per designar una prova senzilla de laboratori destinada a l’estudi de la intel·ligència humana. Aquest científic britànic s’interessà per l’antropologia, l’eugenesia, la psicologia, l’estadística i l’herència humana. És per això que va desenvolupar diferents tests, verificacions i correlacions. També va crear un Laboratori Antropomètric.

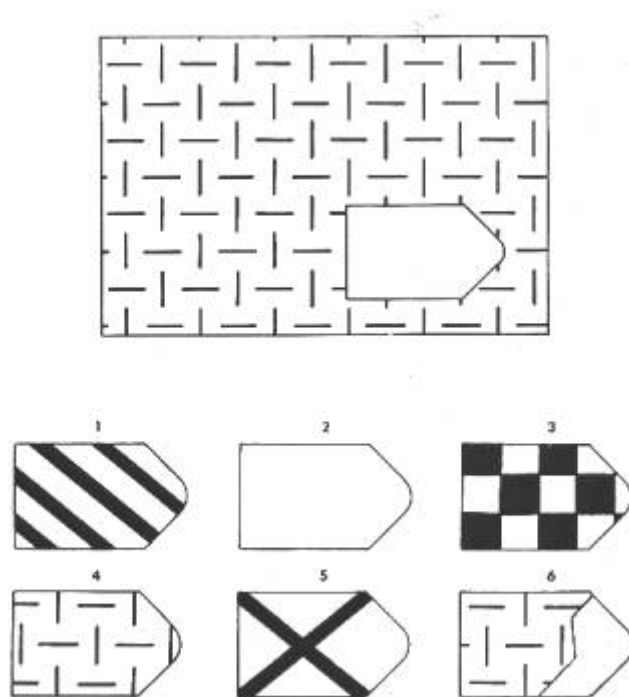
El terme “test mental” va ser proposat per primer cop l’any 1890 per James Mckeen Cattell, un deixeble de Galton que va promoure la utilització de tests psicològics als Estats Units d’Amèrica. Ell es va interessar per les diferències individuals. Els primers tests incloïen mesures d’energia muscular, velocitat de moviment, sensibilitat al dolor, agudeses visual i auditiva, temps de reacció i memòria, entre d’altres. L’any 1897 el psicòleg alemany Hermann Ebbinghaus va aplicar als estudiants tests de càlcul aritmètic, de memòria i exercicis que consistien en completar frases. Així doncs, va ser el primer en estudiar científicament la memòria. Aquests tests han originat diverses branques del saber i han estat un dels instruments més utilitzats en la investigació i aplicació de les ciències de l’home. Es classifiquen en tests de desenvolupament, d’intel·ligència, d’aptituds específiques, de coneixement i rendiment de personalitat. El primer test d’intel·ligència va ser creat l’any 1905 per Alfred Binet. En aquest test estudiava la capacitat del nen per comprendre i raonar sobre els objectes del seu ambient cultural, s’havien de nombrar objectes, completar frases o preguntes. L’any 1908 es va revisar el test i es van graduar les proves segons el nivell d’edat. En aquesta època també es van fer tests de personalitat on es mesurava l’afectivitat, l’adaptació emocional, les relacions socials, la motivació, els interessos i les actituds.

2.3 Classificació dels tests

De forma general, els tests es classifiquen en dos grups: els psicomètrics i els projectius.

2.3.1 Tests psicomètrics

Els tests psicomètrics mesuren i assignen un valor a una determinada qualitat o procés psicològic com per exemple la memòria, la intel·ligència, la comprensió verbal, l'atenció, etc. La principal característica que tenen és que la seva interpretació és objectiva i els seus resultats estan estandarditzats en barems o escales. Es dirigeixen a activitats d'avaluació i selecció. Els resultats obtinguts són numèrics o comptables i es comparen amb altres tests ja realitzats que serveixen com a paràmetre per comparar els resultats. Les proves psicomètriques són molt més senzilles i ràpides d'analitzar que les projectives. Alguns tests psicomètrics importants són el Test de Bender, l'escala Wechsler, el MMPI, el test d'intel·ligència de Raven, etc.

2.3.2 Tests projectius

Els tests projectius es basen en l'observació de cada cas de manera detallada. La presència d'un psicòleg és indispensable per la interpretació de cada test. La principal àrea d'aplicació de les tècniques projectives és la psicologia clínica tot i que es pot utilitzar en altres. Gràcies a aquest tipus de tests podem aprofundir en el coneixement de la persona analitzada, en els estats conscients i inconscients. Això és degut a la projecció, que com la pròpia paraula indica, ens fa "projectar" els nostres sentiments i pensaments inconscients. Els tests projectius aconsegueixen investigar més enllà de les respostes superficials de les persones i així poden conèixer amb més profunditat i complexitat l'individu. Tot i que hi ha dubtes alhora d'aclarir el seu anàlisi i interpretació, es fan servir bastant per mesurar aspectes com la personalitat del subjecte. Al contrari de les tècniques psicomètriques, la projecció permet l'expressió de les tendències inconscients i per tant es tracta d'expressions molt més lliures que deixen pas a l'espontaneïtat i deixen al descobert aspectes rellevants que, d'una altra manera, ens haguessin passat desapercebuts.

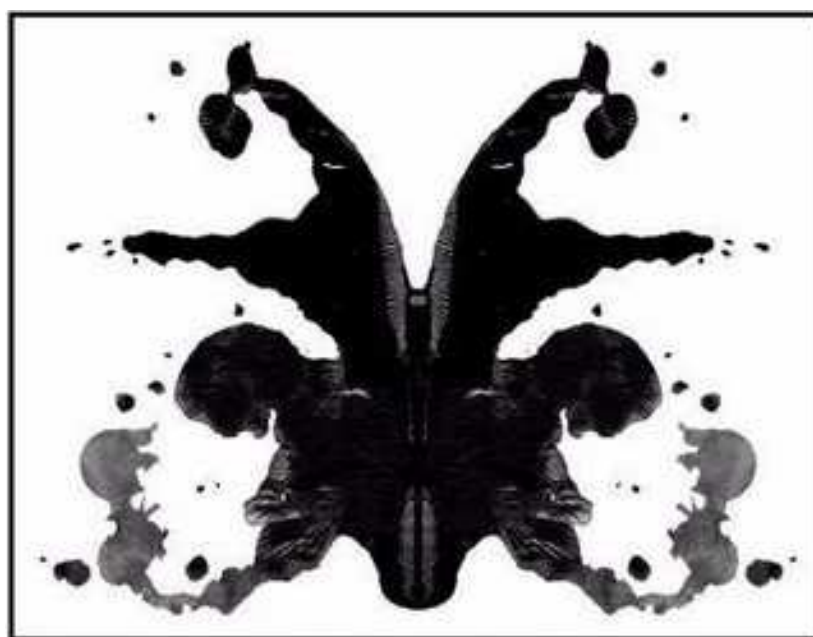
El test projectiu més important i utilitzat és el de Rorschach, una prova psicodiagnòstica que conté elements cognitius de gran valor. Aquest test va ser creat pel psiquiatra suís Hermann Rorschach. Aquest home es va interessar per la manera com els seus pacients malalts reaccionaven davant unes taques de tinta i va comparar-ho amb les respostes que rebia de persones sanes. Així va descobrir que la percepció visual és influïda en gran part per la personalitat. És en aquest moment quan va crear el test Rorschach, el qual va ser publicat l'any 1921. Consta de deu làmines estandarditzades de forma simètrica, que presenten diverses figures ambigües fetes amb taques de tinta negra o, a vegades, de colors. És per això que aquest test també és conegut com "el test de les taques de tinta". S'ensenyen aquestes làmines al subjecte i se li demana que digui allò que hi veu representat. Les respostes s'avaluen amb un complex sistema de qualificació; mitjançant les respostes de la persona es poden establir hipòtesis sobre les qualitats que té el subjecte.

Aquesta prova serveix bàsicament per avaluar la personalitat i porta diferents informacions de la persona com la manera d'afrontar els problemes, la percepció de la realitat, la seva complexitat intel·lectual, l'ús de la intel·ligència o l'emoció com a eina per resoldre els problemes, l'agressivitat, la tristesa, l'adaptació a situacions noves, el grau d'egocentrisme, etc.

Un altre test rellevant que utilitza tècniques projectives és “el test d'Associació de paraules” creat per Carñil Gustav Jung i que està basat en la interpretació dels somnis. En aquesta prova la persona ha d'escriure una sèrie de paraules que li ocorren espontàniament per tal de descobrir les preocupacions i els problemes, que es manifesten de forma inconscient. A part d'aquest també n'hi ha d'altres com el HTP (dibuix de la casa, de l'arbre i de la persona), el test de la família, el test Desideratiu i el d'Apercepció temàtica. El test d'apercepció temàtica (TAT) de H.A Murray consta d'un total de dinou làmines que contenen dibuixos. El subjecte ha de crear una història a partir de cada làmina i dir la raó per la qual l'ha creat. Pel que fa al test de la casa, l'arbre i la persona es tracta d'un test de personalitat basat en la tècnica gràfica del dibuix. Consisteix en dibuixar una casa, un arbre i una persona i a través dels continguts (i d'una forma similar al test de la família) es poden observar parts de les característiques personals del pacient. Aquests tres dibuixos són simbòlics i, en ocasions, se li demana al subjecte que inventi una història que tingui referència amb els elements dibuixats.

Per una altra banda, hi ha els tests d'orientació professional que tenen com a objectiu obtenir els interessos professionals del subjecte per tal d'ajudar-lo a escollir el seu futur laboral d'acord amb les seves característiques i interessos. Normalment, el resultat d'aquests tests informen al subjecte sobre el tipus de feina pel qual està preparat . El test es compon de frases del tipus següents: "Treballar en un banc", "Dissenyar roba, complements o joies", "Elaborar programes per ordinador", "Fer pronòstics sobre la temperatura i la humitat de l'ambient", etc. Cada frase és una afirmació que el subjecte ha de valorar segons els seus gustos, ha de dir si li agradaria fer-ho o no. Això ho ha de valorar de l'u al quatre, depenent de si li agradaria fer-ho molt o poc.

3. La psicologia infantil

3.1 Introducció:

La psicologia infantil és l'estudi del comportament dels nens, des de que neixen fins a l'adolescència. Les diferents etapes que hi ha dins d'aquesta franja d'edat són fonamentals per l'educació dels nens i per l'adquisició de bons hàbits, ja que és l'etapa educativa. En efecte, els nens tenen moltes vegades problemes que cal resoldre i en alguns casos es poden arribar a preveure. Els problemes principals són emocionals, socials, afectius i moltes vegades d'aprenentatge. Per detectar aquests problemes s'utilitzen diverses teràpies individuals o col·lectives i moltes vegades s'utilitza el recurs del dibuix.

Hi ha dues teories que intenten explicar i relacionar l'etapa de desenvolupament del nen segons l'edat, el comportament i la relació amb els seus pares.

La primera teoria, és la descripció de la personalitat i la percepció, escrita per Freud, que creu que per desenvolupar una personalitat sana és imprescindible satisfer les necessitats instintives del nen, a través de tres etapes estructurals de la personalitat que són el ell (font de tots els instints), el jo (fase intermitja entre el ell i el superjo) i el superjo (representen les regles socials i morals).

La segona teoria és el saber cognitiu, coneixement que té el nen de forma innata des de que neix i el que per ell mateix adquireix i aprèn, sense necessitat d'estímul externs, escrit per Piaget.

El dibuix com a mitjà d'expressió infantil:

Des del naixement, els éssers humans comencen a descobrir la capacitat dels sentits i estableixen una comunicació a través del seu comportament, ja que no poden parlar, com per exemple, alhora de jugar o dibuixar.

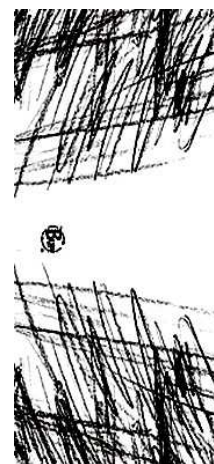
Quan els nens són molt petits, és important veure els canvis en les seves emocions per entendre què volen dir i com els hi agrada expressar-se. Per això, per a ells, un bon recurs és el dibuix, doncs plasmen la realitat tal i com la veuen; el desig de ser valorats i aconseguir un equilibri forma part de la recerca en el dibuix infantil.

3.2 Els tests infantils.

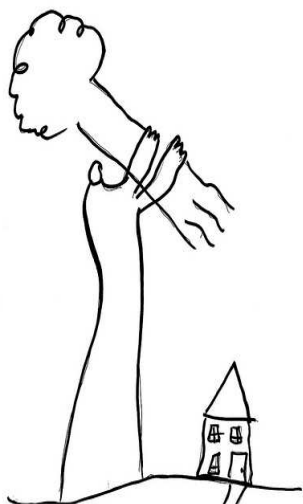
3.2.1 El test del gargot:

En aquest test es tenen en compte aspectes molt generals però que ens poden arribar a donar informació sobre com se senten els nens. Es tenen en compte les proporcions, la mida, la distribució de l'espai, els colors i que utilitzen en el dibuix.

3.2.2 El test HTP (house-tree-person): casa-arbre-persona.

Aquest test s'utilitza per obtenir informació sobre la maduresa, les emocions, els sentiments i les relacions que tenen les persones envers els altres i amb l'entorn.

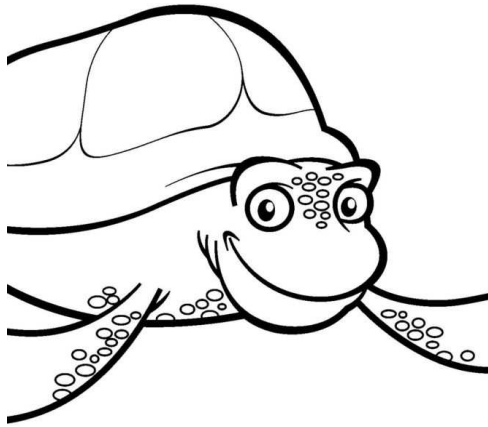
El dibuix de l'arbre en concret et mostra la seva personalitat i el de la casa l'entorn en que es mou aquest nen, així com el de la persona, la seva maduresa i la seva capacitat intel·lectual, aquest darrer sempre es deixa per l'últim, ja que els altres dos manifesten més coses del subconscient.

3.2.3 El test del pota negra:

Es tracta d'ensenyar als nens una sèrie de vinyetes que van explicant una història de un porc amb una taca negra a la cuixa, se'ls demana que hi veuen, si per ells és un defecte la taca negra, quines vinyetes els agraden més... Hi ha estadístiques sobre les vinyetes que agraden més i les conclusions que en solen treure els nens. Per tant, si la opinió dels nens s'allunya molt dels estudis estadístics, s'ha de mirar quin és el problema.

3.2.4 El test de l'animal:

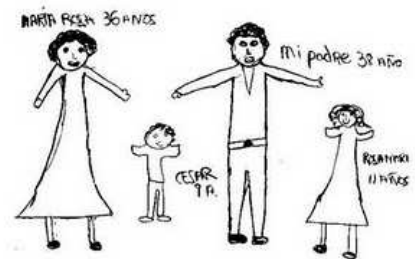
En aquest test s'intenta descobrir quina personalitat té el nen i com veu a la gent del seu voltant. El nen dibuixa l'animal que vol i ha d'explicar el perquè ha escollit aquell i no un altre. Un cop l'ha dibuixat ha d'escriure una història on hi surti aquest i d'altres, llavors explicar quin animal de la història seria cada membre de la seva família i el perquè.

El test de la família:

En aquest estudi es demana al nen que faci un dibuix de la seva família, es tenen en compte els següents aspectes per valorar el dibuix i a partir d'aquí d'extreure'n unes conclusions:

La mida dels personatges representats, el lloc on el nen es situa dins l'espai.

Es pot aplicar una variant per aconseguir resultats més clars de la relació que té el nen amb la seva família. Es tracta de que dibuixin els personatges fent una acció. És important fer preguntes de perquè els representen fent aquella acció i no una altra i així coneixem més els seus sentiments.

4. Test de la família

4.1 Definició

El test de la família és un projectiu de personalitat que forma part de la psicologia infantil. S'utilitza amb nens i adolescents a partir de cinc o sis anys.

L'objectiu d'aquest test és observar si el nen que realitza la prova té algun problema psicològic, ja que normalment els problemes que es desenvolupen al llarg de la vida solen ser conseqüència d'un trastorn que s'ha iniciat a la primera etapa de la vida, aquella en què es formen amb la seva família.

Quan un nen o una nena té qualsevol classe de problema només es pot apreciar exteriorment, és a dir, només es veuen els efectes i no la causa que ho ha provocat. Aquesta causa tampoc es pot saber fent preguntes al nen ja que d'aquesta manera no es pot expressar lliurement. En canvi, en el dibuix de la família el subconscient juga un paper molt important, ja que es poden expressar les causes dels problemes que estan reprimides a l'inconscient i no es poden observar a simple vista. Els nens tampoc poden saber què és el que els passa perquè s'estan desenvolupant. És per això que es fan servir els tests.

El dibuix és un medi d'expressió lliure on el nen plasma la seva pròpia visió del món i, per tant, a partir d'això es poden conèixer trets importants de la seva personalitat. Per dur a terme aquest test hi ha dues opcions. La primera és demanar al nen que dibuixi la seva família. En aquest cas el nen es veu obligat a dibuixar una cosa objectiva i no pot dibuixar res més que no sigui la seva pròpia família ja que s'han establert uns límits. La segona opció és més eficient i es demana al nen que dibuixi una família qualsevol. Aquesta opció és més subjectiva que l'anterior i hi ha més lloc per a la imaginació i més llibertat a l'hora d'expressar-se. D'aquesta manera el nen pot dibuixar la seva pròpia família, amagada en una altre inventada.

Tot i que es tracta d'un test de personalitat, també pot mesurar una part de la intel·ligència ja que pel que fa referència als aspectes formals el nen dibuixa les coses tal i com les concep i això ens indica el grau de maduresa psicomotriu. En relació a la personalitat, s'analitza el contingut que dóna informació sobre la vida afectiva.

4.2 Origen

El test de la família té els seus orígens en el test de Goodenough, que consisteix en dibuixar una sola persona i això ens aporta coneixements sobre el nivell intel·lectual del subjecte a partir de la perfecció, percepció, els detalls dibuixats, etc. Pel que fa a aquest test, el seu creador va ser Louis Corman al 1961, i més endavant, Françoise Minkowska va fer una classificació de dibuixos. N'hi ha que són sensorials i n'hi ha de racionals. Els primers tenen característiques com el dinamisme, la falta de precisió i els detalls, en altres paraules, el nen es deixa endur pels sentits abans que per la racionalitat. En els dibuixos racionals hi destaquen la precisió, la simetria, la immobilitat, etc. Tal i com el seu nom indica són dibuixos efectuats a través de la raó. Altres tests importants van ser el House-Tree-Person i el TAT.

El test de la família està basat en la psicoanàlisi, un mètode d'investigació creat per Sigmund Freud que creia que tots els conflictes venen del nostre inconscient i en desconeixem la causa, per tant s'ha de trobar la causa principal a través d'altres mètodes com l'associació verbal lliure. En el cas del test de la família aquest mètode no es pot fer servir i per això es realitza a partir d'elements gràfics. Els dibuixos com a mètode psicoanalític van ser utilitzats per primer cop per Sophie Morgenstern l'any 1928.

4.3 Tècnica

La tècnica utilitzada es molt senzilla, ja que per fer aquesta prova només es necessita paper, llapis i goma. També es poden utilitzar colors. S'han de donar les instruccions necessàries: "Dibuixa una família que tu imaginis i tot allò que vulguis com objectes o animals. És bo que el psicòleg estigui present durant la realització del dibuix per observar coses com l'ordre en què es dibuixa cada membre de la família. Gràcies a això també es poden observar les diferents actituds del nen com la inhibició o la incomoditat, factors importants en la interpretació. Per acabar es sol fer una breu entrevista al nen que ha realitzat el dibuix amb preguntes com; "Qui és el més bo de tots en aquesta família?". També és important saber el sexe i l'edat aproximada de cada persona dibuixada. S'ha de prestar atenció especialment en les relacions afectives esmentades anteriorment com l'alegria, la còlera, la tristesa, el mal humor, etc. Per últim és essencial fer una comparació del dibuix amb la vertadera família si s'ha suprimit alguna persona, si és una família real o imaginària, etc.

La majoria de nens sol utilitzar el principi de la realitat per la qual cosa, inicialment, el dibuix és objectiu. No obstant això, hi ha diverses alteracions on es revelen els sentiments més íntims del subjecte. Altres nens, tot i que es tracta d'una minoria, utilitzen la subjectivitat. En aquest cas els membres de la família no són els mateixos, però hi estan reflectits i deformats mitjançant les atraccions i repulsions que el subjecte sent per ells.

4.4 Com interpretar el test de la família

Un cop realitzat el dibuix es dóna pas a la interpretació, la qual s'ha de fer detalladament sense deixar-se cap aspecte rellevant. El primer personatge dibuixat sol ser el que té més importància pel subjecte. La posició d'ell mateix també és subjectiva. Hi ha dos aspectes essencials per fer una bona interpretació: d'una banda la forma i de l'altra el contingut. Respecte als elements formals cal destacar els traçats aïllats i les estructures de conjunt. Hi ha tres plans per dur a terme la interpretació que seran exposats a continuació: el pla gràfic, el d'estructures formals i el de contingut.

4.4.1 Plà gràfic.

En aquest pla s'han d'observar les formes en què es fan els punts, les rectes i les corbes. També s'ha de mirar la marca que es fa en el paper, la intensitat, etc. En general, s'apliquen les lleis de la grafologia. Ens ajuda a revelar la psicomotricitat del subjecte. En relació al traçat s'han de tenir en compte l'amplitud i la força. Pel que fa a l'amplitud, si les línies són amples i ocupen bona part de la pàgina, significa expansió vital o extraversió de tendències. Si, per contra, hi ha un moviment restringit i hi ha predomini de les línies corbes (o traçats entretallats) representa inhibició de l'expansió vital i tendència a replegar-se en un mateix. Pel que fa referència a la força, si el traçat és fort, representa unes pulsions fortes, audàcia, alliberació instintiva i, fins i tot, violència. Si el traçat és fluix, representa pulsions dèbils, suavitat, timidesa, delicadesa i inhibició. En ocasions pot haver-hi molts contrastos, si hi ha un traçat molt fort pot arribar a significar pulsions brutals i impotència. Si, en canvi, el traçat és molt fluix pot representar una timidesa extrema, incapacitat per afermar-se o expressar les seves opinions i, fins i tot, neurosi de fracàs. Amb referència als personatges si són grans i ocupen tota o bona part de la pàgina, pot significar una expansió racional que pot acabar en un desequilibri. Si, contràriament, el dibuix és més aviat petit en relació a la pàgina representa una falta d'expansió o una inhibició de les tendències.

Per altra banda, si hi ha una persona o un objecte que destaca dels altres per la seva magnitud podem arribar a la conclusió que té un gran valor pel subjecte o que sent algun tipus d'atracció. Si el subjecte repeteix molts cops el mateix traçat, és una persona que viu dominada per les regles establertes i posseeix una falta d'espontaneïtat. Si això es fa d'una manera exagerada pot significar que el subjecte té un fort caràcter obsessiu o una neurosi.

Una altra característica rellevant és el sector de la pàgina que s'ha utilitzat. Si el dibuix es centra en la part inferior de la pàgina, es pot tractar d'una persona cansada, deprimida, neuròtica, astènica i amb uns instints primordials de conversació de la vida. Això pot ser causat per una censura que obstrueix la imaginació del subjecte. En canvi, si el dibuix es centra en la part superior, això significa expansió imaginativa i la persona que ho fa sol ser somniadora i idealista.

La part esquerra i la part dreta signifiquen, anterioritat i posterioritat. Si el dibuix està fet a la part dreta el subjecte vol evocar el passat, són persones que volen tornar endarrere. La part dreta representa una visió de futur. Si el dibuix es fa d'esquerra a dreta, el subjecte passa per un moviment progressiu natural, però si està fet de dreta a esquerra representa un moviment regressiu i de retrocés. Cal dir que s'ha de tenir en compte si el subjecte és dretà o esquerrà.

4.4.2 Pla de les estructures formals.

En aquesta part s'ha d'observar com es dibuixen les parts del cos, si es fan molts o pocs detalls, les proporcions, si hi ha roba o qualsevol tipus d'adorn, l'estructura del dibuix, si hi ha interaccions recíproques entre els personatges, etc. Els nens que estan inhibits fan els seus dibuixos de forma molt esquematitzada. Fent referència a la classificació feta per Françoise Minkowska, s'ha de tenir en compte si el dibuix és sensorial o racional. En el primer hi predominen més les corbes mentre que en el segon hi predominen les línies rectes.

En un dibuix racional la reproducció dels personatges és estereotipada, amb poc moviment, estan distribuïts de forma aïllada, amb detalls i amb força línees i angles rectes. Això pot significar una espontaneïtat inhibida, és a dir, es pot tractar d'una persona a la qual s'han imposat moltes censures i que està regida per normes.

Tot això pot ser causa de l'escolarització que, tot i que té parts positives, no deixa pas a la espontaneïtat ja que ens ensenya a fer les coses amb exactitud, de manera mesurada i estricte. Això inhibeix l'art de la persona i la seva creativitat. Les persones que fan dibuixos racionals són pacients, audaces i amb iniciativa. En canvi, si es fan dibuixos sensorials es tracta de persones nervioses, ofertes, espontànies, irritables i amb personalitat d'artista, una persona que no es sotmet a cap regla o imposició. Malgrat això, també hi ha dibuixos que són una barreja. Generalment, hi ha creença de que les persones que realitzen dibuixos sensorials són més intel·ligents que les altres, però això és totalment fals.

4.4.3 Pla del contingut

El pla del contingut és molt important i el nen que realitza el dibuix tendeix a dibuixar i, normalment, a exagerar allò que desitja mentre que elimina tot allò que li resulta desagradable. Es solen reflectir dos tipus de perills: el exterior i els interiors. Els perills són amenaces que es fan al "jo" i els interiors el "súper jo". Pel que fa referència al perill exterior s'utilitzen diversos mecanismes de defensa. Per exemple, si un nen sent enveja pel seu germà petit utilitzarà recursos com la negació d'existència (eliminar el germà del dibuix), la inversió de paper (dibuixar-se a ell com a germà menor) i la identificació, entre d'altres. Un altre exemple seria la de un nen que es comporta malament i té por de ser castigat. Aleshores es fan servir mecanismes de defensa com la regressió, és a dir, dibuixar-se més petit del que és en un intent de retrocedir i tornar al passat. També es fan servir altres mecanismes com el desplaçament que consisteix en dibuixar-se com una altra persona, per exemple, en el cas d'un nen dibuixar-se com una nena bona.

Pel que fa al perill interior també s'utilitzen diferents mecanismes de defensa que reflecteixen culpabilitat, instints, agressivitat o sexualitat. L'angoixa davant el súper jo és la culpabilitat i els qui ho posseeixen es dibuixen més petits, allunyats, més avall que els altres o, fins i tot, es suprimeixen.

Per interpretar un dibuix, s'ha de començar per la part superficial i s'ha de comparar i contrastar amb la família real del nen. Seguidament s'han de plantejar hipòtesis sobre la personalitat del subjecte. S'utilitza el mètode de convergència d'indicis i es realitzen altres tests de personalitat amb la finalitat de comparar-los i treure'n una conclusió de les part que coincideixen. D'aquesta manera el coneixement de la personalitat del subjecte serà cada vegada més encertada. A vegades els nens utilitzen la valorització o desvalorització d'un personatge. Si es valora a un personatge, es dibuixa al principi i està dibuixat primer perquè el nen pensa abans en ell i li dedica més atenció que a la resta. També és més gran que els altres, està més ben dibuixat, conté nombrosos detalls i està fet amb el major esforç de realització que els altres. A vegades, tots els altres personatges miren cap a ell. Si un personatge és dibuixat d'aquesta manera significa que el nen l'aprecia molt, el considera important, l'enveja, li té por i s'identifica d'alguna manera amb ell. Contràriament, ens trobem amb el cas de desvalorització. El cas més clar és l'eliminació d'algun membre de la família a causa de l'enveja per un germà o la mala relació amb el pares, per exemple.

Si el subjecte s'elimina a ell mateix pot significar que no es troba a gust amb ell mateix i desitjaria ser algú altre perquè no es conforma amb la seva situació d'edat i sexe. A vegades es poden eliminar algunes parts del cos o de la cara. Si el personatge desvalorat està present en el dibuix normalment estarà dibuixat més petit i col·locat l'últim. També es pot col·locar més lluny que els altres a sota. Aquest tipus de personatge estarà mal dibuixat i poc detallat i, en alguns casos, li pot faltar el nom mentre els altres el tenen escrit. Els dibuixos poden indicar-nos altres característiques com la dificultat que el subjecte troba per establir relacions amb algun membre de la família. En aquest cas el personatge es dibuixa aïllat de la família i molt més separat que els altres.

En alguns casos poden aparèixer símbols animals que normalment volen dir que el subjecte té tendències inconfessables que no és capaç d'assumir. Si l'animal és domèstic pot reflectir tendències orals passives però si, pel contrari, l'animal és salvatge, representa agressivitat. Si hi ha alguns personatges dibuixats com animals i els altres no es vol reduir la importància d'aquests personatges, fent-los inferiors a les persones.

En la infància hi ha dos conflictes principals: els de rivalitat paterna i els adípics. En tots dos conflictes hi actuen l'amor i l'agressivitat. En el dibuix el que observem directament no és el conflicte, sinó les reaccions que es produeixen en el nen o la nena. Un altre problema comú que tenen els nens són amb els pares i, sobretot, amb els germans. Això es pot manifestar amb reaccions agressives directes però, més freqüentment, indirectes, les quals estan inhibides i solen anar acompanyades d'un sentiment de culpabilitat. Podem veure aquestes reaccions indirectes a través de l'eliminació del rival, per exemple no dibuixant a un germà del qual el subjecte sent enveja o dibuixar-se a una edat en aquest germà no havia nascut. A vegades el nen pot dibuixar als pares sols, això és degut a una influència dels pares que poden dir que els nens són dolents, o bé que costa molts diners tenir-los. També pot significar el desig del subjecte de no tenir fills. En ocasions es desvalora el rival, tal i com ha estat explicat anteriorment i s'expressa agressivitat a través de dibuixos d'animals. A part de les reaccions agressives, en els dibuixos també poden aparèixer reaccions depressives. Es manifesten a través de l'eliminació del mateix subjecte en casos extrems o la desvalorització d'un mateix. Per últim, tenim reaccions regressives i d'identificació amb un bebè, on el nen es dibuixa més petit representant la seva "edat d'or", una edat on potser era fill únic, no era tan castigat i era més feliç.

Per altra banda, tenim els conflictes adípics. Els nens des de molt petits desenvolupen la seva sexualitat i senten curiositat per tots els temes que hi estan relacionats. El fet de que un nen s'ajunti amb la mare significa regressió, ja que els símbols de la mare són l'alimentació, l'amor, la seguretat, la protecció, etc. Per tant, el subjecte tendeix a tornar endarrere.

En canvi, si s'associa amb el pare, significa un desig d'avançar, progressiu. Durant els primers anys d'un nen és normal que es senti atret pel pare de sexe contrari al seu i, per tant, apareix una rivalitat pel pare del mateix sexe. Un nen, per exemple, voldrà ocupar al lloc del pare tot i que se l'estimi. Com a conseqüència el nen es voldrà assemblar al pare i intentarà imitar tot el que fa.

En el dibuix de la família aquest sentiment es veu expressat a través de la identificació amb el pare del mateix sexe i un acostament cap al pare del mateix sexe. Així doncs, pels nens el pare sol ser el primer que es dibuixa i per les nenes la primera és la mare. Al pare del mateix sexe se'l pot desvalorar o, fins i tot, eliminar. En alguns casos es mostra agressivitat envers al pare de diferent sexe i pot ser representada per animals. Trobem alguns casos, que són poc freqüents, on hi ha un complex d'Èdip a la inversa, o sigui, el nen rebutja al pare del sexe contrari i sent afecte pel pare del mateix sexe.

4.4.4 Pauta per interpretar un dibuix.

característica	Significat psicològic
La Mida	<p>Mides grans: caràcter extravertit, sentiment de seguretat i confiança en un mateix.</p> <p>Excepció : dibuixos grans amb traços impulsius, formes molt distorsionades o extravagants, poden ser indicadors d'inseguretat o menyspreu cap als altres.</p> <p>Dibuixos petits o molt petits: quan apareixen en un racó de la fulla, denoten sentiments de desvalorització o neguit, por cap a l'exterior, desconfiança i timidesa. En casos extrems, possibilitat de trastorns emocionals, depressió i ansietat.</p>
Tipus de traç	<p>Formes corbes: capacitat d'adaptació, sensibilitat, imaginació, sociabilitat i extraversió.</p> <p>Les formes rectes: indiquen voluntat i tenacitat.</p>
Ordre en que es pinten els personatges	Segons la importància que tinguin per el nen.
Distàncies entre personatges	<p>Major distància física: major distanciament afectiu, les figures que són percebudes amb majors vincles afectius són els més propers (normalment els pares).</p> <p>Els germans: si es situen allunyats del nucli</p>

	<p>familiar o simplement s'ometen del dibuix, pot ser un símptoma de gelosia.</p> <p>Una família amb els seus personatges agrupats sol mostrar una família unida amb bons vincles de comunicació.</p> <p>Units agafant-se les mans: el nen pot expressar la seva voluntat de que estiguin units.</p> <p>Si, contràriament, els personatges es mostren dispersos en el paper, és símptoma de distància afectiva i poca comunicació.</p>
<p>Omissió d'alguna de les figures.</p>	<p>Omissió del propi nen: baixa autoestima, poca identificació amb el nucli familiar o sentiments d'exclusió del mateix, o bé, temor a alguns dels personatges propers que s'associen a la família.</p> <p>Omissió del pare, mare o germà: s'associa amb el rebuig a aquests. Pot tenir, segons circumstàncies del cas, el significat de gelosia o també de temor cap a la figura omesa, el nen expressaria així inconscientment la seva voluntat d'allunyar-lo d'ell.</p>
<p>Elements aliens a la família.</p>	<p>Gossos o animals domèstics intercalats: Entre el propi nen i altres personatges de la família pot assenyalar distanciament afectiu.</p> <p>El pare que és dibuixat en un pla</p>

	<p>superior: Per sobre del sòl o proper als núvols significa distanciament físic i / o afectiu, pot ser en el cas d'un pare que està fora treballant durant llargs temps.</p> <p>El sol: especialment quan es mostra somrient, sol expressar: felicitat, alegria, estat d'ànim positiu, extraversió, ganes de comunicar-se i sociabilitat.</p> <p>Pluja i tempestes: es relacionen amb l'expressió inconscient de certs temors o pors.</p>
--	---

Anàlisi individual de cada personatge.

Característica	Significat psicològic
Mida dels personatges.	<p>Personatge més gran que la resta: per al nen és una figura important, dependrà del propi nen si aquesta importància és en sentit negatiu figura que és vista com dominant o autoritària o positiu, figura a la qual li agradaria assemblar-s'hi i amb la qual s'identifica.</p> <p>Personatge excessivament gran: Figura que probablement és sentida pel nen com opressora.</p> <p>Personatges reduïts: Distància afectiva del nen o bé que els considera rivals potencials.</p>
El cap	<p>El cap és la zona més expressiva, on el nen intueix les emocions dels altres i aprèn a imitar.</p> <p>Un cap gran i cara expressiva: caràcter expansiu.</p> <p>Un cap excessivament gran: egocentrisme.</p> <p>El cap petit: tímidesa davant l'entorn i desig de passar desapercebut.</p>

La boca	<p>La seva mida i expressió ens donarà una idea de l'estat emocional amb que el nen ha reflectit a aquest personatge.</p> <p>Dents grans, s'ombregen o tenen forma afilada: s'associa a agressivitat cap als altres, necessitat de marcar el propi terreny, sentiments d'opressió o rebuig.</p>
Els ulls	<p>Són els òrgans principals d'entrada d'informació en nens.</p> <p>Grans: són propis de vitalitat, interès per la novetat, curiositat, ganes d'aprendre i comprendre el que l'envolta.</p> <p>Excessivament grans: recel, vigilància i desconfiança.</p> <p>Cal analitzar les celles i l'expressió resultant és d'alegria, temor o indiferència.</p>
El nas	<p>L'absència de nas: pot indicar timidesa, absència de agressivitat i poca empenta (nens 6-7 anys).</p> <p>símbol fàcil: si la seva mida és exagerada, poden indicar un desig sexual (prepubertat i adolescents).</p> <p>Omissió: indicaria un temor del nen als seus primers impulsos sexuals (prepubertat i adolescents).</p>
Les orelles	<p>Un correcte dibuix de les orelles està relacionat amb un interès d'aprendre.</p> <p>Grans i molt arrodonides: indiquen baixa autoestima i possibilitat de baix rendiment escolar.</p>
El cabell i els pèls	<p>Quan el cabell és present en el dibuix, pot indicar una tendència a tenir cura dels detalls i ser perfeccionista.</p> <p>Llarg, esvalotat o en moviment: vitalitat, força, necessitat de llibertat, d'escapar de les rutines.</p> <p>Traços en punta: agressivitat.</p>

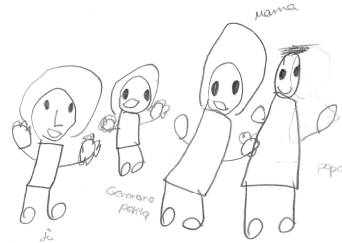
	<p>La barba i els bigotis: solen aparèixer en nens, els pares la tenen, s'associa a maduresa, figures d'autoritat, respecte, força, són models als que normalment el nen respecta (per amor o també por).</p>
El coll	<p>Exageradament elevat: interès per créixer, de sentir-se gran, de controlar els altres, (si és molt exagerat denota ànsies de sobresortir i enlluernar).</p> <p>Inexistent, quedant el cap unit directament al cos: inestabilitat afectiva i manifestacions de impulsivitat i intolerància (sobretot a partir dels 10 anys).</p>
El cos	<p>Prim o petit respecte a les altres parts: indica que el nen no està satisfet amb el seu cos, pot presentar algun complex sobre alguna o algunes parts del mateix.</p> <p>Excessivament reduït: complex d'inferioritat.</p> <p>Quan apareixen pintats grans o pigues: llaç fort amb l'entorn familiar (en especial, la mare).</p>
Els braços i mans.	<p>Braços llargs: necessitat de comunicar, extraversió, sociabilitat, motivació a conèixer i afectivitat.</p> <p>Excepció: braços llargs amb punys tancats, dents prominents o que formin part d'un dibuix amb continguts violents.</p> <p>Braços curts: Por a l'exterior, a comunicar-se, dificultat en les relacions socials, inseguretat, retraïment.</p> <p>Mans grans: Suposa una exageració del significat real.</p> <p>Positiu: necessitat de contacte, de tenir amics, obertura.</p>

	<p>Negatiu (en especial, amb el puny tancat): agressivitat, por cap a l'entorn, baixa tolerància a la frustració.</p> <p>Absència de mans: No hi ha un criteri únic per a la seva interpretació, però s'associa amb:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sentiments de culpabilitat del nen. 2) Temor a l'agressió física o temor per l'excés d'autoritat (en general, del pare). Això és més evident quan en el grup familiar és només el pare el que apareix amb les braços més curts o sense les mans. Si a més, està distanciat físicament del nen en el dibuix o apareixen altres figures intercalades entre el nen i el pare, la probabilitat augmenta. <p>Suprimir les mans és una forma inconscient de retallar autoritat.</p> <p>Els dits: A la prepubertat, quan s'ometen o substitueixen per simples rectes sol estar associat a discapacitat mental o trastorns clínics.</p>
Les cames	<p>Cames llargues: necessitat d'estabilitat, fermesa, seguretat.</p> <p>Excessivament llargues: ganes de créixer, de fer-se gran.</p> <p>Cames curtes: estabilitat, control de la realitat, robustes (tocar de peus a terra).</p>
Altres elements	<p>L'ombrejat :</p> <p>Cara: s'associa a angoixa, baixa autoestima o ansietat. És altament significatiu en nens de 5 a 12 anys.</p> <p>Cos (a partir 8-9 anys) l'ansietat pot ser que estigui concentrada en algun temor, real o imaginari, sobre el seu aspecte físic.</p>

Coll i mans (a partir 7-8 anys) preocupació per alguna activitat efectuada amb les mans ja sigui real o imaginària: robatori, agressió; també pot indicar problemes emocionals i timidesa.

Un coll molt ombrejat: esforços per controlar els impulsos.

Esborrat d'un personatge: impulsivitat, intolerància cap al personatge, sentiments d'amor i odi cap al mateix.

* falta gemà gran

esborrat

5. Treball de camp.

5.1 Entrevista Modest Padrós (psicòleg)

Per tal de poder realitzar el meu treball, he hagut de necessitar l'ajuda d' un psicòleg, en Modest Padrós. Ell m'ha ajudat a encaminar la part pràctica del treball, i per això vaig necessitar fer-li unes preguntes per tal d'obtenir d'informació sobre el tema i, sobretot, aconseguir una guia i unes pautes per poder assolir la part pràctica.

Els objectius marcats a la entrevista són els següents:

- ⇒ Saber els moments de la seva vida que es relacionen amb la professió que exerceix.
- ⇒ Conèixer a quina edat els nens acudeixen al psicòleg.
- ⇒ Investigar quin ús es fa del dibuix en el diagnòstic i tractament dels nens.
- ⇒ Aprendre quins aspectes del dibuix infantil són observats amb més atenció.
- ⇒ Obtenir pautes per desenvolupar la part pràctica del treball.

Entrevista:

- 1) Com va començar la seva afició per la psicologia?

“Crec que em vaig començar a interessar per la branca de la psicologia, quan era estudiant de la Salle Manresa. Hi havia nens sords, me'n recordo que feien tests psicomètrics i ho trobava curiós treballar ajudant a nens amb problemes”.

2) Quins objectius s'ha marcat com a professional?

“ Intentar ajudar a la gent que ve a la consulta amb problemes, ja sigui el propi pacient o bé els familiars d'aquest. Necessito tenir la sensació de que ajudo a la gent perquè les coses els hi siguin més fàcils”.

3) Com definiria psicologia infantil?

“ Intentar resoldre els problemes dels nens, com poden ser el comportament escolar, els seus hàbits..., però també a pares amb dificultats per educar els seus fills”.

4) Qui ha estat l'investigador que més li ha influït? Per quin motiu?

“ Tots aquells investigadors que han impulsat la psicologia positiva, és a dir, que busquen la resolució i la felicitat de la persona, i no només resoldre el problema”.

5) Quins han estat els investigadors principals a la història de la psicologia infantil?

“ Tots aquells que s'han dedicat a la psicologia evolutiva, és a dir, a les fases del nen. Com per exemple, Sigmund Freud.

6) Quins són els problemes que presenten habitualment els infants? Amb quina edat arriben els nens a la seva consulta?

“N'hi ha molts, però els principals són problemes d'aprenentatge, de comportament, d'adquisició d'hàbits i d'autonomia”.

“ Amb sis anys”.

7) S'utilitza el dibuix com a eina per fer un diagnòstic d'aquests nens?

“Sí, utilitzo el dibuix sobretot quan és un nen amb problemes de relació amb els altres. Generalment utilitzo els següents tests: el test de la família, HTP, el test del animal i el test del pota negra”.

8) Quins passos es segueixen un cop detectat al problema?

1r) Escoltar els pares.

2n) Valoració del nen, a través de dibuixos...

3r) Aconsellar a la família, perquè segueixin unes pautes.

4r) Tenir sessions amb el nen.

9) Em pot recomanar els perfils de persona i edat que he d'escollir per desenvolupar-la?

“ Penso que la millor franja d'edat és entre nens de P-5 i primer de primària”.

10) Quin cas l'hi ha sorprès més?

“ Un nen que va venir a la consulta perquè els seus pares s'havien separat i ho passava molt malament i quan li vaig demanar que em dibuixes la família, es va dibuixar a ell juntament amb la seva mare a la sorra de la platja i el seu pare marxant amb una barca mar endins”.

5.2 Introducció

Després d'uns mesos buscant informació teòrica, ha arribat l'hora de treballar de forma pràctica, utilitzant tots els coneixements que he pogut adquirir a l'hora de fer aquest treball. En la part pràctica analitzaré dibuixos infantils, concretament basant-me amb el test de la família. Per això, he necessitat dibuixos de nens de 5 anys de l'Escola Joviat per tal de poder extreure unes conclusions sobre com és la seva relació amb cada membre de la seva família i com se senten ells dins d'aquesta.

Distingiré els 16 dibuixos de nens immigrants i els 47 de nens del país, que sumen el total de nens que hi ha al curs de P5, ja que el meu objectiu en aquest treball, a més de conèixer diferents tècniques que ens apropen als nens, és analitzar si hi ha o no diferència amb la relació que tenen aquests amb les seves respectives famílies.

Fases de la part pràctica:

En primer lloc vaig anar a visitar el psicòleg Modest Pedrós per tal que em pogués aconsellar sobre com podia fer la part pràctica del meu treball. Ell, en sentir quin era l'objectiu del meu treball, em va donar unes pautes d'orientació, com per exemple l'edat, i el material que havia d'utilitzar per tal que tots tinguessin les mateixes condicions per fer el dibuix de la seva família.

A partir d'aquí vaig parlar amb l'Anna Gol, Cap de Departament d'Educació Infantil de l'Escola Joviat 2 i em va facilitar la feina, deixant-me anar una tarda a tres classes de P5 per fer-los dibuixar. Durant aquesta estona em vaig poder fixar que tot i sent nens que viuen en una mateixa ciutat, la majoria i que moltes hores del dia viuen en un mateix entorn, l'escola. Veuen la realitat de forma molt diferent uns als altres, ja que estan molt condicionats amb el que viuen a casa, i vaig adonar-me que la frase "cada casa és un món" és certa.

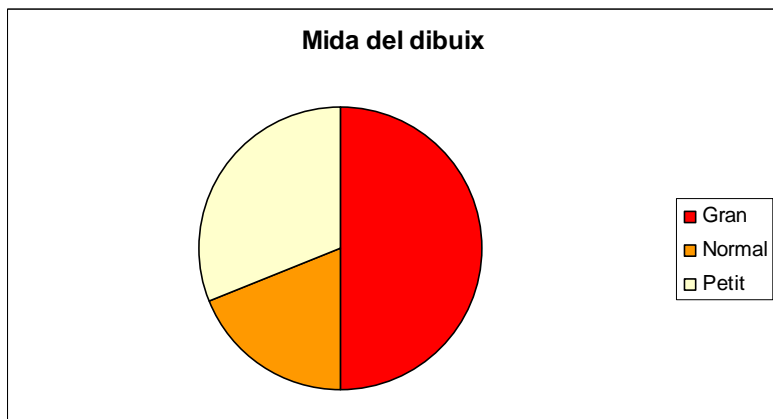
El dibuix consistia en dibuixar la família en un paper blanc i només podien utilitzar el llapis i la goma; a sota de cada personatge havien d'escriure qui era: "mare, pare...", D'aquesta manera facilitaven la feina per analitzar la relació que mantenien amb cadascún d'ells. Per acabar vaig classificar els dibuixos entre nens d'aquí i nens immigrants, ja que l'objectiu és veure si la relació amb la família és diferent.

Per últim, ens vem fer una foto tots plegats per tenir un record d'aquella tarda, ara ja només quedava anar a casa i posar-me a analitzar dibuix per dibuix seguint una pauta que reflectís les característiques que hi trobava i extreure'n les conclusions.

Mida dibuix	Gran	Normal	Petit
Eix horitzontal	Alt	Centre	Baix
Eix vertical	Esquerra	Centre	Dreta
Disposició personatges.	Distància	Normal	Unió
Mida personatges	Grans	Mitjans	Petits
Traç	Llarg	Recte	Pressió
	Curt	Circular	No Pressió

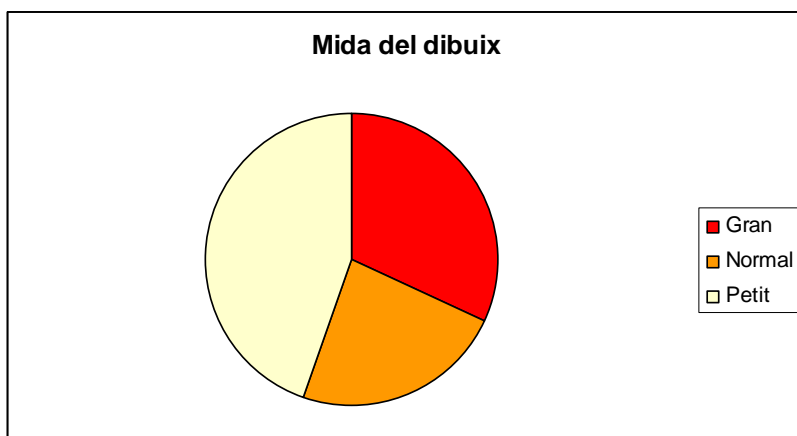
5.3 Gràfics

Nens immigrants:

Gran	50%
Normal	18,75%
Petit	31,25%

Nens del País:

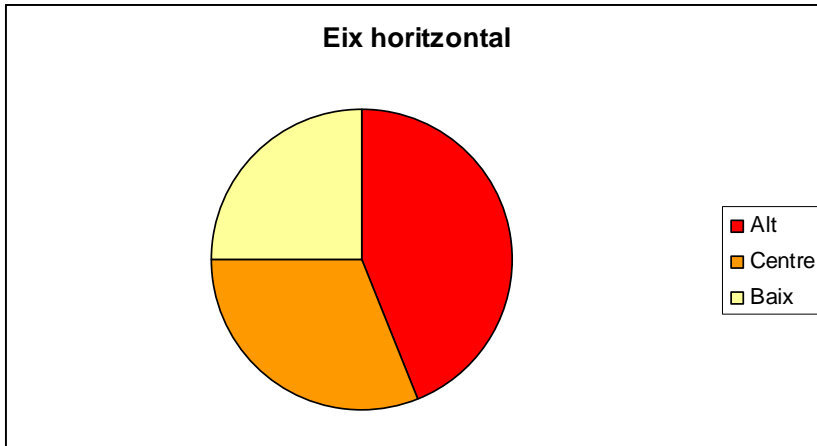

Gran	31,91%
Normal	23,40%
Petit	44,68%

Conclusions:

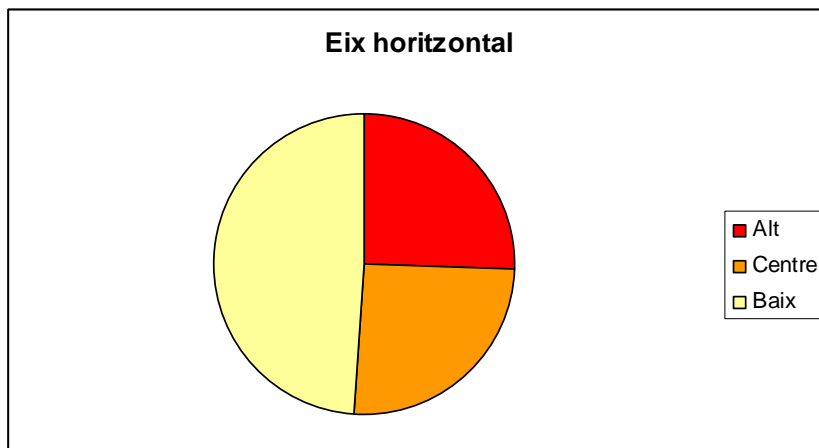
En aquests gràfics es pot veure com els nens immigrants tendeixen clarament a dibuixar amb mides grans, mentre que els nens del país, els seus dibuixos solen ser petits. Els dibuixos grans generalment són fets per nens amb angoixa perquè se senten desplaçats per l'idioma, les seves costums; moltes vegades també és fruit de pressions externes, ja sigui pels pares, professors, companys de classe...; són nens que estan amoïnats i necessiten espai perquè se senten massa pressionats pel món que els envolta. Per això, el seu desig de llibertat i espai vital l'expressen fent que els seus dibuixos siguin grans, mentre que en els nens del país les mides normals i petites són abundants, ja que estan relaxats amb l'entorn i més units a la família.

Nens immigrants:

Alt	43,75%
Centre	31,25%
Baix	25%

Nens del país:

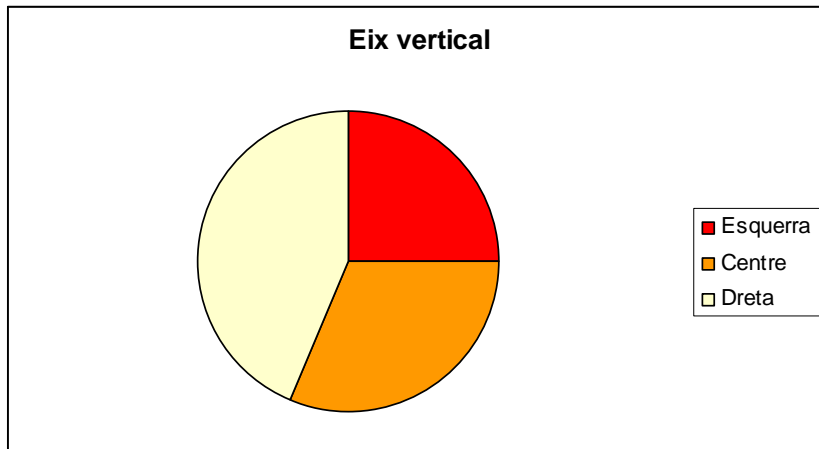

Alt	25,53%
Centre	25,53%
Baix	48,93%

Conclusions:

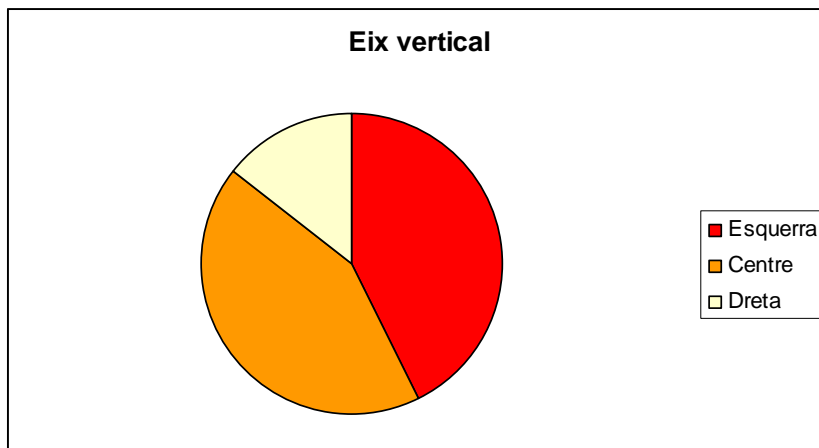
En aquests gràfics es pot observar com els nens immigrants solen dibuixar d'alt de l'eix horitzontal; això significa que són nens somiadors que s'evadeixen de la realitat que els envolta, bé perquè no els hi agrada o perquè no s'hi senten a gust. Són molt fantasiosos i fan grans esforços per conviure, dia a dia; per tant acostumen a ser nens distants amb la resta de gent, ja que se senten desplaçats. En canvi, els nens del país acostumen a dibuixar per sota de l'eix horitzontal, és a dir, tocant al marge inferior del full o molt a prop d'ell. Això representa que són nens que viuen la realitat del dia a dia tal i com és, l'accepten i se senten segurs d'ells mateixos en l'entorn on estan.

Nens immigrants:

Esquerra	25%
Centre	31,25%
Dreta	43,75%

Nens del país:

Esquerra	44,55%
Centre	44,55%
Dreta	14,89%

Conclusions:

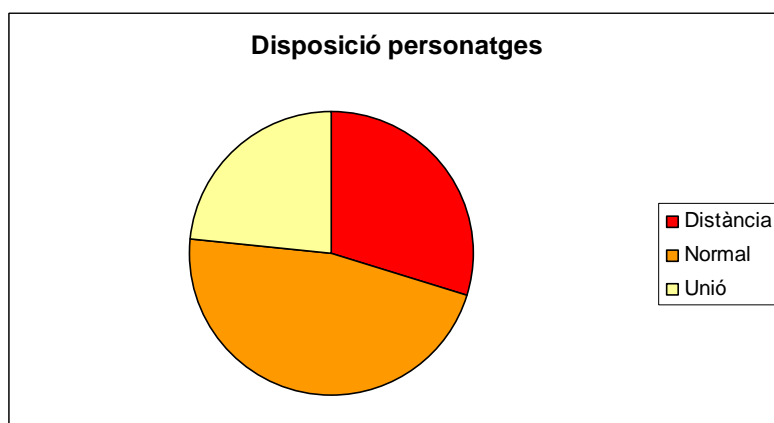
En aquest gràfic es veu com els nens immigrants tendeixen a dibuixar a la dreta del full; això significa que tenen un comportament més estable i controlat. Els nens del país dibuixen en el centre o esquerra; això significa que el seu caràcter és més impulsiu, tenen la necessitat d'aconseguir les coses en el moment que ells les volen i per això els hi costa controlar-se.

Nens immigrants:

Distància	0%
Normal	12,50%
Unió	87,50%

Nens país:

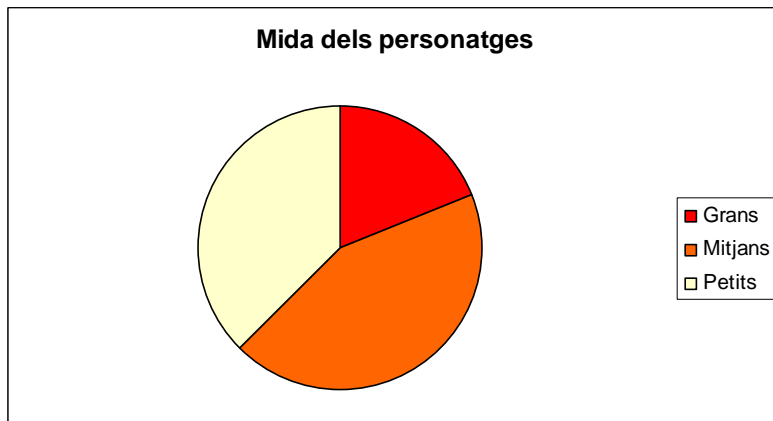

Distància	29,79%
Normal	46,80%
Unió	23,40%

Conclusions:

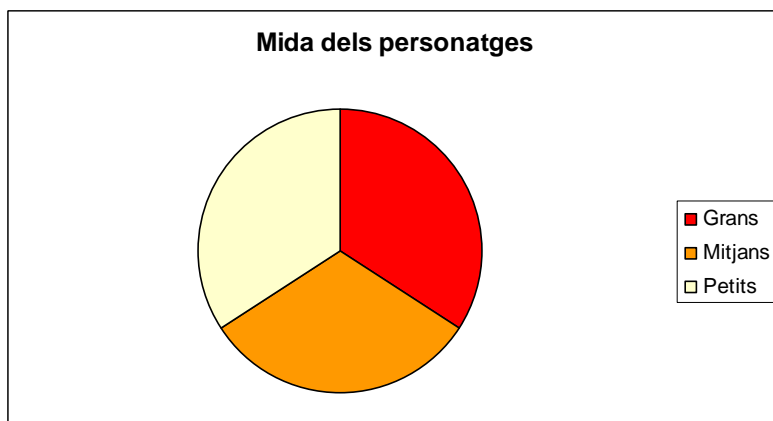
En aquests gràfics està representat que la gran majoria dels nens immigrants dibuixen els personatges molt units a una distància mínima, però en cap cas separats uns amb els altres. Això significa que tenen la necessitat d'estar units amb els de casa per sentir-se còmodes i protegits, en alguns casos fins i tot apareixen dibuixats amb les mans unides, la qual cosa demostra el desig d'unió que té el nen amb els seus. Els nens del país, en canvi, acostumen a dibuixar amb una separació moderada els diferents personatges; això vol dir que el nen se sent bé amb els de casa, bé que està acostumat a no veure gaire els pares perquè treballen fora i la vegada sap relacionar-se amb la gent que no és del seu entorn familiar sense problemes.

Nens immigrants:

Grans	18,75%
Mitjans	43,75%
Petits	37,50%

Nens país:

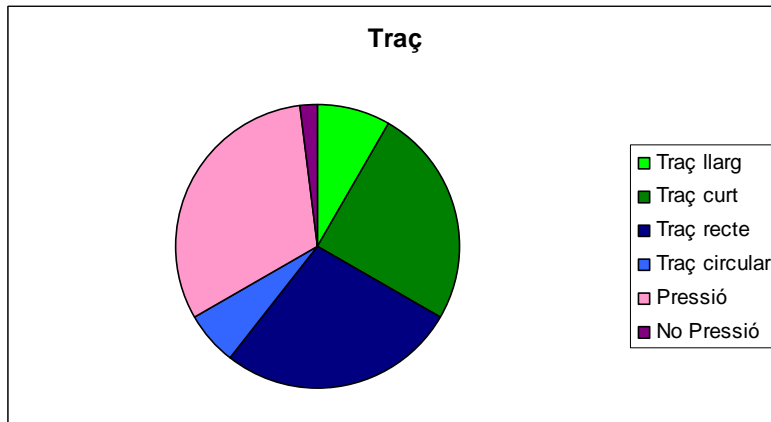

Grans	34,04%
Mitjans	31,91%
Petits	34,04%

Conclusions:

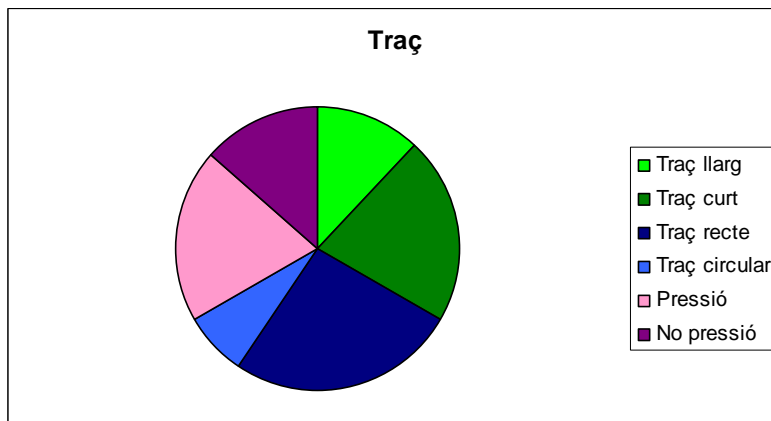
Les gràfiques demostren que els nens immigrants acostumen a dibuixar els seus personatges en mides mitjanes; això significa que per a ells són importants tots els membres de la família per igual, que no idealitzen més a un personatge que a un altre i que a la vegada no se senten dominats ni rivals potencials amb cap d'ells. En els nens del país, s'obtenen una gran varietat de resultats, per la qual cosa no podem extreure una conclusió exacta, els nens que dibuixen els personatges grans senyal que tenen un referent al que seguir, o una persona opressora que els domina totalment dins la família i els que els dibuixen petits significa que hi ha una distància afectiva entre ells bé que els considera rivals potencials.

Nens immigrants:

Traç llarg	25%
Traç curt	75%
Traç recte	81,25%
Traç circular	18,75%
Pressió	93,75%
No Pressió	6,25%

Nens país:

Traç llarg	36,17%
Traç curt	63,83%
Traç recte	78,72%
Traç circular	21,28%
Pressió	59,57%
No pressió	40,43%

Conclusions:

En aquests gràfics es veu com els nens immigrants solen dibuixar amb el traç curt, dada que demostra que són nens impulsius; en canvi els nens del país utilitzen un traç llarg, és a dir, són nens més aviat controlats.

Pel que fa a la forma del traç tant uns com els altres majoritàriament tracen de forma recta i això significa que intenten camuflar les seves emocions per sentir-se millor. Per acabar hi ha la pressió del traç, un nen que pressioni molt al dibuixar significa que té les coses clares, però que a la vegada té por del que l'envolta i li crea una certa angoixa.

6. Conclusions

Després de la realització d'aquest treball he pogut extreure'n unes conclusions molt interessants. Pel que fa a la hipòtesi que m'havia formulat al principi sobre la possibilitat de que els nens expressessin en els seus dibuixos la seva part emocional i com es senten dins la seva família, he arribat a la conclusió, que és cert, ja que mitjançant la meua part pràctica he conegut com se senten amb ells mateixos, en relació amb l'entorn i amb els seus pares.

Gràcies al test de la família he conegut aspectes molt importants que defineixen als nens tal i com són, però també cal dir, que els tests no descriuen en detall alguns aspectes. Per tant, formen part d'un estudi que utilitza al psicòleg com a referència i que necessita anar acompanyat d'un seguit d'altres proves.

Pel que fa al test de la família, analitzant els dibuixos dels nens de P5, he trobat diferències de caràcters i de relació amb la família entre nens immigrants i nens del país. Els nens immigrants, en els seus dibuixos, tendeixen a expressar que se senten amoïnats perquè estan pressionats, a la vegada desplaçats de la resta de companys de classe o família. Això els crea angoixa i un desig de llibertat, motiu pel qual solen ser somiadors i fantasiosos perquè han de fer grans esforços per conviure, ja que no els agrada la realitat que estan vivint. Per això són nens controlats, però a la vegada impulsius quan creuen que es posen amb ells, no pretenen destacar per sobre la resta; per a ells és molt important la seva família i per suposat la unió de tots els seus membres, perquè és en l'únic espai que se senten protegits.

He pogut observar que els nens del país presenten diferències en els resultats sobretot en els aspectes relacionats amb els sentiments. Ells tendeixen a estar conformes amb l'entorn que els envolta i se senten còmodes, per això són nens realistes que accepten la realitat i estan segurs d'ells mateixos. Són impulsius i impacients per aconseguir les coses, en el moment que ells volen.

La família és molt important per a ells però no tenen com a necessitat unir-la; hi ha nens que tenen idealitzats alguns membres de la seva família o be n'hi ha algun que els fa por i per això els dibuixen grans. En canvi, m'he trobat amb nens que els dibuixen molt petits, és senyal de que hi ha una distància efectiva entre ells. Una de les causes podria ser perquè el considera rival, per això els dibuixa en petit, ja que, com en la vida real acaparen molt l'atenció, intenten infravalorar-los en el dibuix; sempre intenten camuflar les seves emocions.

Sens dubte, la societat ha de vetllar pels seus infants, i la psicologia és una eina més per aconseguir l'objectiu. Com diu Karl A. Menninger, un psiquiatra nord-americà, "el que donem als nens, els nens ho tornaran a la societat".

Per últim, agrair a les persones que m'han ajudat a que aquest treball hagi estat possible, com són la meua tutora de treball de recerca, la Gloria Romero, el psicòleg Modest Padròs, l'Anna Gol, cap del Departament d'Educació Infantil de l'Escola Joviat 2, a les tutores de P5 per deixar-me disposar de una tarda amb els nens perquè poguessin fer els dibuixos i, per suposat, als nens, que són els autèntics protagonistes i que em van fer passar una tarda molt especial al seu costat. Moltes gràcies a tothom!

7. Webgrafia

<http://www.bebesangelitos.com>

<http://www.psicologia-online.com>

<http://www.psicoadactiva.com>

<http://psicodiagnosis.es>

<http://depsicologia.com>

<http://www.testdeinteligencia.com.ar>

<http://www.apuntesdepsicologia.com>

<http://www.rorschach-catalana.org>